

faste ejendomme. (Skove og fredede bygninger).

(Lovforslag nr. L 191. Fremsat 25/3 81. Første behandling 2/4 81. Betænkning 12/5 81. Anden behandling 19/5 81).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 143 stemmer mod 10; 9 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af skattestyrelsesloven. (Optagelse af dissens i landsskatte-rettens kendelser m. v.).

(Lovforslag nr. L 192 A. Fremsat 25/3 81 som lovforslag nr. L 192. Første behandling 2/4 81. Betænkning 6/5 81. Anden behandling 19/5 81, hvor lovforslaget deltes i 2 lovforslag, nr. L 192 A og L 192 B. Tillægsbetænkning 20/5 81).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 162 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Fortsættelse af tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Voldtægt, røveri og brandstiftelse).

(Lovforslag nr. L 174. Fremsat 11/2 81. Første behandling 27/2 81. Betænkning 8/5 81. Anden behandling 12/5 81. Tillægsbetænkning 14/5 81. Første del af tredje behandling 19/5 81. Tilføjelse til tillægsbetænkningen 19/5 81).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tilføjesen til tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen og tilføjesen til tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at i tilføjesen til tillægsbetænkningen er der af et mindretal, nemlig fremskridtspartiet, stillet 2 ændringsforslag om ændringer i lov om rettens pleje. Vi har haft vores overvejelser om disse ændringsforslag, og jeg vil gerne bemærke, at ændringsforslag nr. 2 går ud på en *generel* ændring af, hvilke strafferammer der er afgørende for, om nævninge skal medvirke, og dette har selvfølgelig givet anledning til overvejelser om, hvorvidt der er tilstrækkelig identitet mellem lovforslaget og de ændringsforslag, der er stillet. Det er jo en drøftelse og en overvejelse, vi af og til har. Afgørelsen heraf beror jo, som medlemmerne ved, i nogen grad på et skøn, og når jeg trods en vis tvivl, vi har været igennem, ikke har ment at ville indstille de nu stillede ændringsforslag til afvisning, så skyldes det,

at lovforslaget jo som en konsekvens har betydning for spørgsmålet om nævningebehandling af de lovovertrædelser, det omhandler, endvidere,

at der til anden behandling var stillet to ændringsforslag, der – om end på mere begrænsede områder – angik nævningebehandling, og endelig har det også vejet til i mine overvejelser,

at der ved første del af tredje behandling af lovforslaget førtes en debat om nævningebehandling i ret bred almindelighed, uden at jeg skred ind.

Vi går altså til forhandling om de nu stillede ændringsforslag, men jeg har af princi-

[Formanden]

pielle grunde ikke villet undlade at knytte disse bemærkninger til passagen af dem.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Nathalie Lind (V):

Da tredjebehandlingen for et par dage siden blev afbrudt, førte det jo til, at vi fik en drøftelse i udvalget igen, men vi står sådan set, hvor vi stod.

Der er stillet et ændringsforslag til tredje behandling af venstre og af det konservative folkeparti om, at de sager, dette lovforslag vedrører, nemlig sager om brandstiftelse, voldtægt og roveri, uanset at der ved afstemningerne ved anden behandling er sket en nedsættelse af strafferammerne, fortsat bør behandles som nævningsager. Jeg opfordrer til, at man stemmer for dette ændringsforslag. Jeg skal ikke forlænge tiden; vi havde jo en ganske indgående og lang debat under den afbrudte tredjebehandling, også med justitsministeren, om rimeligheden i og nødvendigheden af, at vi ikke ene og alene på grund af den vedtagne nedsættelse af strafferammerne foregreb fremtiden og unddrog disse sager fra nævningebehandling. Derfor skal jeg blot gentage, at jeg opfordrer til, at man stemmer for dette ændringsforslag til lovforslag nr. L 174.

Jeg vil gerne foje til, at det ændringsforslag, som er stillet af fremskridtspartiet, mener vi ikke, som det er anført i bemærkningerne, at vi kan medvirke til at gennemføre på det foreliggende grundlag. Men det er vigtigt for mit parti at understrege, at der ikke heri ligger nogen negativ holdning til en fastholdelse eller en eventuel udvidelse af lægmandselementet inden for strafferetsplejen. Jeg henviser her til, hvad det samlede udvalg har udtalt. Det, der kunne interessere mig at høre i dag, er, hvornår justitsministeren mener der er vurderinger og materiale i et sådant omfang, at vi kan få denne virkelig brede drøftelse.

Med hensyn til fremskridtspartiets ændringsforslag vil vi i konsekvens af vores holdning undlade at stemme, og som det fremgår af selve betænkningen, vil vi stemme imod lovforslaget, idet vi er imod den opde-

ling og den nedsættelse af strafferammerne, som det betyder.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg kan i det store og hele slutte mig til, hvad fru Nathalie Lind sagde her. Vi har efter den afbrydelse af tredje behandling, der fandt sted forleden dag, forsøgt, om dette ting i så bred enighed, at det også kunne komme til at omfatte venstre og os, kunne nå frem til en løsning på problemerne, således at vi fremover også fik behandlet sager, der rejser sig af konfrithedsforbrydelser, roveri og brandstiftelse, ved nævningeting. Det lykkedes ikke, og vi kan beklage det, for det havde, synes jeg, været en rimelig ting.

Som jeg sagde forleden dag og godt vil have lov til at sige igen, skal der være så bred enighed som gorligt, når det drejer sig om straffelovgivning og om retsplejeregler. Det er noget, der er væsentligt for folkets retsbevidsthed, at man har denne enighed. Det bør være folkets retsbevidsthed, der er afgørende for, hvad vi fastsætter af normer, og ikke spørgsmålet om, hvorvidt de få, der har et særligt kendskab til tingene og en særlig kunnen, finder, at det ene eller det andet er hensigtsmæssigt.

Vi har givet til kende, at vi vil være med til at drøfte hele spørgsmålet om nævninges og domsmænds medvirken i strafferetspleje på bred basis. Det har vi ikke kunnet nå her, det er der ikke noget at sige til, og derfor ville vi finde, at man burde have den samme behandlingsmåde for de sager, dette lovforslag omfatter, som der har været hidintil, indtil man efter en grundig overvejelse og drøftelse måtte finde frem til noget andet eller også fastholder, at det skal være, som det hidtil har været.

Ud fra dette må jeg opfordre til, at der stemmes for det af venstre og os stillede ændringsforslag, således at nævningebehandling uanset ændringen af strafferammerne kommer til at gælde for forbrydelser, der rejser sig vedrørende konfrithedsparagrafferne, brandstiftelse og roveri.

Jeg vil gerne foje til, at vi kan se med en vis velvilje på det af fremskridtspartiet stillede ændringsforslag, hvorefter alle sager, hvor strafferammen er 6 år, skulle være undergivet nævningebehandling, men finder med de allerede gjorte bemærkninger, at vi skal have

[Hagen Hagensen]

tid til at overveje forholdene, at der ikke nu kan tages et så stort skridt, uden at vi har haft en grundig overvejelse deraf. Vi vil som sagt medvirke til, at lægmandselementets medvirken i strafferetsplejen grundigt bliver gennemgået, gerne snarest muligt, og vi vil holde for, at der stadig væk skal være et rimeligt antal sager, der undergives behandling ved nævningeting. Når dette er sagt, må jeg sige, at vi vil undlade at stemme til det af fremskridtspartiet stillede ændringsforslag.

Jeg opfordrer endnu en gang til, at man stemmer sammen med os for det ændringsforslag, der er stillet, således at behandlingen ved nævningeting bibeholdes for de sager, der er omfattet af lovforslaget. Skulle det ikke komme igennem, må vi indstille lovforslaget til forkastelse. Vi gør det med beklagelse, men sådan må det være.

Knud Lind (FP):

Der hviler en sort skygge over lovforslag nr. L 174 vedrørende voldtægt, røveri og brandstiftelse. Den sorte skygge er hele spørgsmålet om nævningeinstitutionen. Siden 1913 har, som det kan ses i retsplejelovens § 687, lovovertrædelser, hvor loven hjemler livstidsstraf, eller hvor strafferammen er 8 år eller derover, været nævningesager. Det er altså strafferammen, der er afgørende for, om en sag skal behandles som nævningesag. Vi må erkende, at der hos domsmyndigheden, også i nævningesager, i de senere år har været en tendens til at idømme mildere straf.

Fremskridtspartiet har stillet 2 ændringsforslag til denne fortsatte tredjebehandling af lovforslaget, hvor nr. 1 er en følge af nr. 2, og i nr. 2 ændres »8 år« til »6 år«. Man har ændret strafferammen til 6 år, og disse sager har tidligere været nævningesager. Skulle man gøre noget, der var generelt, måtte man sætte rammen for nævningesager ned til 6 år i stedet for f. eks. at begynde at pille enkelte paragraffer ud for derefter senere at diskutere hele nævningeinstitutionen. Jeg ved godt, at ministeren har lovet, at hele problematikken vil blive taget op, men forinden ryger disse brand-, voldtægts- og røverisager jo bort fra nævningesagerne.

Jeg vil anmode om, at man stemmer for det ændringsforslag, vi har stillet her. Hvis man virkelig mener, at vi stadig væk skal

have lægmandselementet med i dansk retspleje, bør man stemme for dette ændringsforslag.

Fremskridtspartiet mener, at ministerens lovforslag trods alt er så godt, at vi ønsker at stemme for det. I 1932 var strafferammen 8 år, og 8 år var en streng straf. I dag er strafferammen altså 6 år, og jeg vil godt i den forbindelse spørge ministeren, om ministeren mener, at 6 år er en hård straf. Hvis svaret er ja, hvorfor ønsker man så ikke disse sager som nævningesager?

Jeg kan se, at hr. Wilhjelm, der tidligere har talt så meget om nævningesager, ikke i dag har gjort mine til at sige noget. Jeg vil gerne spørge hr. Wilhjelm, hvorledes partiet stiller sig til vores ændringsforslag. Hr. Wilhjelm har jo tidligere nævnt en stribe af paragraffer, som skulle udtages og være nævningesager. Derfor vil det glæde mig meget at høre, hvor partiet står i dag.

Ebba Strange (SF):

I SF stemmer vi imod det ændringsforslag, som fremskridtspartiet har stillet her ved den genoptagne tredjebehandling.

Vi gør det af to grunde. For det første er vi tilfredse med, at der ved den første del af tredjebehandlingen var et klart flertal i dette ting, som gav udtryk for, at den behandling, vi skal have af lægmandselementet i dansk retspleje i løbet af det næste år, går ud på at styrke det læge element.

I den forbindelse – og det er så den anden grund – mener jeg, det er vigtigt, at drøftelsen bl. a. kommer til at dreje sig om, hvorvidt det er strafferammerne eller det er sagernes indhold, der skal være afgørende for, om en sag skal behandles ved et nævningeting eller den skal behandles ved en domsmandsret eller den måske skal behandles ved en ny form for lægmandsret, som vi ikke har opfundet endnu.

Jeg mener, at hvis man støtter fremskridtspartiets ændringsforslag, har man inddraget en lang række sager under nævningebehandling, som vi ikke har haft tid og lejlighed til i retsudvalget at vurdere grundigt. Vi har end ikke været alle de paragraffer igennem, som det her omfatter. Derfor mener jeg, det er en for hastet og for tilfældig vedtagelse, hvis fremskridtspartiets ændringsforslag bliver

[Ebba Strange]

vedtaget. Jeg skal derfor opfordre til, at man stemmer imod dem.

Aase Olesen (RV):

Jeg er ganske enig med den foregående taler. Heller ikke det radikale venstre ønsker her i tolvte time at stemme for fremskridtspartiets ændringsforslag. Uanset identitet eller ikke-identitet mener vi, at alle vil være bedst tjent med, at lovforslaget vedtages, sådan som det vedtoges ved andenbehandlingen her i tinget og med de løfter fra ministeren, som var indeholdt i tillægsbetænkningen. Derfor stemmer vi imod fremskridtspartiets to ændringsforslag.

Wilhelm (VS):

Vi har udtalt os temmelig grundigt om dette lovforslag ved de tidligere lejligheder, så her ved »fjerde behandling«, kunne man måske sige, skal jeg kun kommentere det nye i sagen, nemlig fremskridtspartiets ændringsforslag.

Vi skrev selv i bemærkningerne til vores eget ændringsforslag, at egentlig fandt vi det rigtigt og konsekvent generelt at nedsætte strafferammekriteriet for nævningebehandling, fordi der var sket en generel sænkning. Dengang konkluderede vi imidlertid, at det efter de oplysninger, vi havde fået og selv havde bedt om, ville betyde en temmelig kraftig udvidelse af nævningeinstitutionens område, og det fandt vi, som vi skrev, »mindre realistisk«. Derfor foreslog vi kun, at man opretholdt status quo med hensyn til, hvilke sager der skulle nævningebehandles.

Da man ikke har kunnet det, og da den udvidelse, der er tale om, efter alt, hvad der foreligger af oplysninger fra justitsministeriet, kun svarer til, at godt 1 pct. af statsadvokatsagerne efter et 6 års kriterium ville blive nævningebehandlet, mens man for ikke så forfærdelig mange år siden havde 1½-2 pct., må vi, som tingene nu ligger, stemme for fremskridtspartiets ændringsforslag. Vi ved godt, det ikke bliver vedtaget. Så kommer vi med andre ideer senere.

Jeg har allerede meddelt ved første del af tredjebehandlingen, at med den meget skræppe konsekvens, det får for nævningeinstitutionen, må vi med dyb beklagelse konstatere, at vi ikke kan stemme for lovforslaget, men må undlade at stemme til lovforslaget som

helhed, til trods for at vi har ønsket og har arbejdet for de ting, der indgår i forslaget med hensyn til at præcisere voldtægtsbegrebet, med hensyn til at lave en kraftig afgrænsning mellem § 216 og § 217, med hensyn til at ligestille de samlejlignende overgreb med de traditionelle voldtægtsområder og med hensyn til at ligestille overgreb mod person af samme køn.

Vi ville meget gerne have været med til at hjælpe disse forbedringer igennem, men vi har redegjort for, at vi mener, at konsekvenserne for nævningeinstitutionen er for store. Det kommer ind her som en bivirkning, men virkningen er langt mere omfattende end bare behandlingen af voldtægtssager. Der er tale om en reduktion, som er 5-6 gange så stor, som havde det kun været voldtægtssagerne.

Den konsekvens for nævningeinstitutionen gør altså, at vi med beklagelse ikke kan stemme for det samlede lovforslag, men vil undlade at stemme.

Poul H. Møller (KrF):

Jeg har ved tidligere behandlinger gjort rede for vort partis indstilling til dette lovforslag. Vi finder, at det vil være hensigtsmæssigt og fornuftigt, at man indskrænker de mange stive og kolossalt store nævningesager. Det, der er sigtet med hele forslaget, er en hurtigere behandling af mange af de mindre sager, mindre kvalificerede sager. Derfor er det opdelt i to strafferammer. Det skal jeg ikke komme nærmere ind på her.

Med hensyn til fremskridtspartiets ændringsforslag om at nedsætte strafferammen for nævningesager forstår jeg godt folketingets formands betænkeligheder ved overhovedet at tage det med her. Det er lige ved at være en grundlovsændring, havde jeg nær sagt. I hvert fald er det en meget alvorlig ændring af hele retssystemet, og derfor må vi klart sige fra med hensyn til dette ændringsforslag.

Vi stemmer imod de stillede ændringsforslag, men stemmer for lovforslaget som helhed.

Lis Starcke (DR):

Ifølge tilføjelsen til tillægsbetænkningen har jeg indstillet lovforslaget til vedtagelse i den affattelse, hvori det foreligger efter an-

[Lis Starcke]

den behandling. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at jeg gør det ud fra, at jeg henholder mig til justitsministerens lofte om i det kommende år at gå i dybden med hensyn til en eventuel udvidelse af lægmandselementet inden for strafferetsplejen.

Da der i retsforbundets gruppe er medlemmer, som mener, at det er meget vigtigt at gøre opmærksom på, at retsforbundet ønsker at styrke nævningeinstitutionen, er der nogle medlemmer, som vil stemme for de to ændringsforslag fra fremskridtspartiet. Jeg selv vil undlade at stemme dertil.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Under første del af tredjebehandlingen af dette lovforslag kom drøftelserne hovedsagelig til at dreje sig om lovforslagets konsekvenser med hensyn til nævningebehandling af sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse.

Jeg gav allerede i tirsdags folketinget en indgående redegørelse for de synspunkter, som efter min opfattelse må føre til, at konsekvenserne med hensyn til nævningebehandling ikke kan give anledning til kritik.

Jeg skal ikke forlænge debatten yderligere ved at gentage disse synspunkter, men jeg vil gerne fremhæve – også efter det, der er sagt i dag – at det foreliggende lovforslag i overensstemmelse med, hvad der er tradition her i landet inden for straffe- og retsplejeloven, bygger på et omfattende og grundigt sagkyndigt arbejde, som har givet sig udtryk i straffelovrådets betænkning. Jeg synes, det er vigtigt at understrege på ny, at lovforslaget drejer sig om udformningen af straffelovens bestemmelser om voldtægt, brandstiftelse og røveri. Det drejer sig om en omformulering af disse bestemmelser, men også om, at der – helt i overensstemmelse med principielle kriminalpolitiske synspunkter – sker en opdeling af strafferammerne i en normal ramme og en ramme for skærpende omstændigheder.

Der er grund til at hæfte sig ved, at det, der har optaget det meste af debatten her, har vedrørt spørgsmålet om konsekvenserne af lovforslaget, som jo ikke er et mål i sig selv, men som er naturlige konsekvenser efter den processuelle ordning, vi har her i landet. Det er ikke rimeligt, således som det er blevet gjort, at udlægge lovforslaget som et ge-

nerelt angreb på nævningeinstitutionen. Tværtimod har regeringen lagt op til, at der i samarbejde med folketingets partier her til efteråret skal være en generel debat om lægmandselementets medvirken i strafferetsplejen, og det lovforslag, vi behandler her, foregriber intet med hensyn til den diskussion.

Hr. Wilhjelm havde et indlæg under første del af tredjebehandlingen, som jeg er nødt til at imødegå på et par punkter. Det var et indlæg, som, så vidt jeg opfattede det, gav anledning til udsættelsen af tredjebehandlingen af denne sag.

For det første insinuerede hr. Wilhjelm klart, at regeringen brugte kvindepolitiske synspunkter som et alibi for at afskaffe nævningeinstitutionen. Det er fuldstændig korrekt, at regeringen har lagt vægt på kvindepolitiske synspunkter, men det er ikke uigenomtænkte synspunkter fra kvindeside, vi har lagt vægt på. Jeg har haft lejlighed til i retsudvalget at gøre opmærksom på en henvendelse, som vi har fået bl. a. fra den nuværende formand for Dansk Kvindesamfund, som klart argumenterer i den retning, som dette lovforslag går i. Der er ikke tale om, at vi dér misbruger nogen form for henvendelse fra kvindeside.

Endnu vigtigere er det nok at imødegå hr. Wilhjelm's beskyldninger for, at jeg skulle have givet folketinget urigtige oplysninger om, hvad nævningeinstitutionen egentlig er beregnet til. Jeg synes, det er værd at notere, at den side af sagen ikke i dag har givet anledning til den store diskussion. Det synes jeg er rimeligt, for der var efter min opfattelse tale om en ubalanceret gengivelse af de historiske forudsætninger.

Hr. Wilhjelm sagde, at nævningeinstitutionen efter de oprindelige hensigter skulle anvendes i betydelig videre omfang, end det senere blev tilfældet – sådan er det i hvert fald efter mine notater – og han henviste i denne forbindelse til, at man i forarbejderne til 1849-grundloven havde brugt udtrykket »vigtigere strafferetssager«, medens jeg ved min karakteristik af disse sager har anvendt andre udtryk.

Denne beskyldning, som vel i og for sig går på en slags citatfusk, synes jeg nok jeg må afvise. Jeg er nødt til at gøre det under henvisning til, at hr. Wilhjelm har trukket en enkelt sætning ud af forarbejderne til grundloven af 1849 – en sætning, der trækkes ud

[Justitsministeren]

af sin sammenhæng og bruges som et udsagn om, hvordan grundloven af 1953 skal forstås.

Det fremgår af betænkningen om retternes kompetence og arbejdsform i straffesager fra 1977, hvad der var hensigten i 1849, og der er foretaget en grundig gennemgang af udviklingen siden 1849.

Hvis man tager lidt mere ud af sammenhængen fra 1849, end hr. Wilhjelm gjorde i sit indlæg i tirsdags, vil man se, at man fra grundlovskomiteens side sagde, at nævningeinstitutionen må indskrænkes til straffesager, men ingenlunde kan anvendes i alle straffesager. Det siges direkte:

»De fleste kriminelle sager ville tværtimod også fremdeles blive af påkende uden nævningers mellemkomst. Dette er« – fortsætter grundlovskomiteen – »overalt tilfældet og kan vanskeligt undgås, dersom der ikke i en ganske overordentlig grad skal lægges beslag på borgernes tid og kraft. Nævninger bør altså kun dømmes i de vigtigere strafferetssager.«

Og så fortsætter man:

»Hvilken grænse nu her skal drages, må det være den fremtidige lovgivning at afgøre; kun har man troet også her at kunne vælge det ord, der i fremtiden skal betegne denne art af sager, nemlig misgerningssager.«

Grundloven af 1849 indeholdt altså ikke nogen forudsætninger om, hvilke typer af sager nævningeinstitutionen skulle anvendes på, ud over at man talte om vigtigere sager og sluttede af med at betegne dem som misgerningssager.

Derefter gennemgår retsplejerådet motiverne bl. a. til retsplejeændringen i 1916 og de ændringer i retsplejeloven, der senere har fundet sted. Man konkluderer den gennemgang med at sige, at som det fremgår heraf, »var det ved udarbejdelsen af reglerne om nævningesager en forudsætning, at nævningebehandling bortset fra politiske overtrædelser kun skulle anvendes med hensyn til de groveste forbrydelser, misgerningssager, hvor der fra samfundets side må reageres med de strengeste straffe.«

Det er dette ordvalg, jeg hidtil har brugt, og det er et ordvalg, jeg fortsat mener er korrekt.

Jeg skal i øvrigt ikke trætte folketinget med en længere gennemgang af disse problemer, ud over at jeg skal sige, at når vi i dag skal tage hensyn til, hvad der står i grundlo-

ven, så er det jo ikke grundloven fra 1849, vi skal tage hensyn til, men grundloven fra 1953, hvis den er ændret på de relevante steder, og det er den netop. Grundloven af 1953 forudsætter klart, at der fortsat skal medvirke nævninger i strafferetsplejen, men form og omfang er overladt til lovgivningsmagten. Den frihed, lovgivningsmagten her har fået i 1953, er ikke udnyttet. Den kunne være udnyttet, men det er ikke sket tidligere. Det er spørgsmålet om udnyttelsen af denne frihed, vi bl. a. skal drøfte til efteråret.

Alt i alt må jeg derfor konkludere, at det, der ligger som regeringsforslag nu, er i fuld overensstemmelse med de historiske intentioner bag nævningeinstitutionen.

I lighed med, hvad der er sagt af et par af ordførerne, er jeg ikke i stand til at støtte det ændringsforslag, der ligger her på bordet ved den sidste del af tredjebehandlingen, af den grund, at dets konsekvenser er for uoverskuelige; men de tanker, der ligger bag det, vil naturligvis indgå i efterårets arbejde.

Fru Nathalie Lind spurgte, hvornår vi kunne få den virkelig brede drøftelse. Jeg tror, jeg kan sige, at der er så meget materiale tilvejebragt allerede her i betænkningen fra 1977, at en sådan drøftelse vil kunne komme relativt tidligt i næste samling.

Hr. Knud Lind stillede mig et konkret spørgsmål, nemlig om jeg anså 6 års fængsel for at være en hård straf. Jeg anser bestemt 6 års fængsel for at være en hård straf, naturligvis. Det er bl. a. derfor, man fra straffelovrådets side – og det tilslutter jeg mig – har foreslået, at hvis blot en straf på 4 års fængsel kan komme ind i billedet, bør tiltalen rejses efter de skærpede bestemmelser, således at nævningeinstitutionen også dér skal finde anvendelse.

Må jeg fastslå for en sikkerheds skyld, at det er jo ikke sådan, at sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse ikke længere skal underkastes nævningebehandling. Det skal de, medmindre der foreligger tiltale efter de laveste strafferammer.

Nathalie Lind (V):

Jeg har med stor interesse lyttet til ministerens historiske redegørelse – som findes på side 19 i straffelovrådets betænkning om retternes kompetence og arbejdsform i straffesager. Jeg skal ikke gå ind i debatten, som mi-

[Wilhjelm]

ren erkende i samrådet. Så synes jeg, det er noget mærkeligt noget at komme med nu.

Desuden talte han om, at jeg ikke havde gengivet den fulde sandhed om forudsætningerne i forfatningskommissionen, og så sagde han: der blev jo også sagt, at det ikke skulle være alle strafferetssager. Nu forholder det sig altså sådan, at jeg i den tale for en gangs skyld talte ud fra et fuldt udarbejdet manuskript, og jeg ved – ministeren kan slå det efter, når fortrykket kommer – at jeg udtrykkelig også nævnte, at man i forfatningskommissionen sagde, at det skulle ikke være alle strafferetssager. Det er ikke nogen korrektion at komme med over for mig, for det var med i min tale.

Endelig synes jeg – og det er det væsentligste, i stedet for alt det pjat dér – at ministeren skylder at gå op og bekræfte, som han faktisk gjorde det i retsudvalget, så vidt han nu kunne uden at have tallene helt præsent, at det forholder sig sådan, at i 1920'erne, 1930'erne og helt op i 1940'erne og i begyndelsen af 1950'erne udgjorde nævningsagerne 1½–2 pct. af samtlige statsadvokatens straffesager. Nu er de nede på 4 promille. Det har været udviklingen, og det er det, vi har som baggrund for diskussionen her, hvor man yderligere gennemfører en halvering af nævningsagerens andel af det samlede antal straffesager rejst af statsadvokaturen.

Ministeren har sagt til os, at han kunne ikke anfægte de tal. Jeg ved, at de er rigtige. Jeg har gennemgået statistikkerne fra hele den periode og ved, at de er rigtige. Det var – og da syntes folketinget, det var for lidt – 2 pct. af statsadvokatens sager omkring det tidspunkt, da man indførte domsmandsinstitutionen. Nu er det nede på 4 promille, og de 4 promille halverer man med det, man beslutter her i dag.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Fru Nathalie Lind stillede mig et spørgsmål om politisagers behandling og deres betydning for nævningebehandling i 1849, hvis jeg forstod det rigtigt. Jeg tror ikke – men det er svært at svare på på stående fod – man havde sondringen mellem politisager og statsadvokatsager dengang. Jeg mener, vi skal holde fast ved, at det udtryk, som grundlovskomiteen brugte, og som har været det afgørende for vores fortolkning, var ud-

trykket »misgerningssager«. Dette udtryk er blevet defineret i senere tiders rigsdagsbehandling af spørgsmålet om nævningeting. Heraf fremgår klart, at det, man har tænkt på, var de lovovertrædelser, der var belagt med de strenge eller de strengeste straffe.

Hr. Knud Lind spørger mig, om det så er den offentlige anklager, der skal afgøre, om en tiltale skal rejses på en sådan måde, at der bliver tale om en nævningsag eller en domsmandssag. Det er den offentlige anklager, der skal afgøre det. Ligesom det i relation til en række andre bestemmelser er den offentlige anklager, der afgør, om en skærpet bestemmelse skal påberåbes, bliver det også her den offentlige anklager. Men det har jo også indtil i dag været den offentlige anklager, der f.eks. afgjorde, om det skal være § 216 eller § 217, der skulle finde anvendelse – og dermed også i dag den offentlige anklager, der i virkeligheden træffer beslutning om, hvorvidt der skal være nævningeting eller ej. Der er ikke noget kriminalpolitisk principielt nyt i dette.

De procent- og promilletal, som hr. Wilhjelm nævner, er i virkeligheden ikke særlig interessante. Det afgørende kan ikke være, om det er 1 eller 2 pct. eller ½ promille eller 5 pct. af sagerne, der behandles for nævningeting. Det afgørende må være, om de sager, der bør behandles for nævningeting, bliver behandlet for nævningeting. Her mener vi, at en række af de sager, der nu som konsekvens af forslaget bliver skilt ud, ikke bør behandles for nævningeting. Hvad procenterne bliver, synes jeg ikke er så afgørende. Vi skal jo ikke fastholde nogle ritualer blot for at have nogle procentdele. Vi skal fastholde en bestemt processuel behandling, hvis den er nødvendig og rimelig af retssikkerhedsmæssige årsager, men ikke af andre grunde. Det er en diskussion om det, vi vil lægge op til her til efteråret.

Formanden:

En kort bemærkning til fru Lind, derefter til hr. Lind.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Jeg tror, justitsministeren må have misforstået mit spørgsmål. Når jeg bruger ordet »politiasager« i modsætning til »statsadvokat-

[Nathalie Lind]

nisteren har med hr. Wilhjelm, i den forstand, men når ministeren bruger så ufattelig lang tid på at gengive dette stof, som nok ikke er helt ukendt for alle, har jeg et helt konkret spørgsmål. Ministeren må jo være dykket dybt ned i det. Citatet går ud på, at nævningebehandling må indskrænkes til strafferetsager – det er den groveste inddeling – i modsætning til private sager eller borgerlige sager, det er vi enige om. Der står, at de fleste kriminelle sager fremdeles vil blive påkendt uden nævningers medvirken. Helt i orden. Hvad er kriminelle sager i grundloven fra 1849? Hvor ligger politisager her? Nu skal vi være klar over, hvad vi taler om. Hvis alle mindre sager såsom politisager er omfattet af begrebet, er det rigtigt, at så skal de fleste stadig påkendes uden nævningers medvirken. Når ministeren er dykket så meget ned i dette, vil jeg gerne have at vide: hvad ligger der i »straffesager«, »kriminelle sager« og »vigtigere straffesager«?

Knud Lind (FP):

Ministeren kom ind på, hvorvidt disse sager skulle være nævningesager eller ej. Vi kan tage voldtægt for eksempel. Jeg vil godt spørge ministeren: er det således, at det er op til den offentlige anklager at afgøre i sin sigtelse, om det skal være en nævningesag eller ej?

Jeg kan slutte med at konstatere efter fru Ebba Stranges indlæg, at SF har solgt sin retspolitiske bevidsthed for så vidt angår nævningesager for det kvindepolitiske.

Wilhjelm (VS):

Ministeren startede med at konstatere, at han ikke skulle forlænge debatten. Jeg vil godt starte med at sige, at jeg skal forlænge den lidt.

Der var først spørgsmålet om misbrug af kvindepolitiske motiver. Vi er helt bekendt med de henvendelser, der foreligger, også fra den del af kvindebevægelsen, der har ønsket, at nævningebehandling blev afskaffet i voldtægtssager. Det har vi selv fremhævet. Vi har gjort opmærksom på, at der er dele af kvindebevægelsen, der ønsker det, og vi har også redegjort for, hvorfor vi er uenige med dem. Vi ved også, at det omfatter den nuværende formand for Dansk Kvindesamfund. Vi er uenige med hende på dette specielle punkt.

Men det udelukker da ikke, at regeringen kan benytte kvindepolitiske motiver til at forfølge et helt andet mål, at justitsministeriet kan gøre det, for det er jo ikke sådan, at man altid følger Jytte Thorbeks indstillinger. Det er jo ikke sådan, at man har fulgt Jytte Thorbeks indstillinger med hensyn til de andre krav, der har været på det område. Der har man sagt: det vil vi ikke være med til.

Desuden ligger det sådan, at det, længe før disse krav kom fra kvindebevægelsen, har været holdningen i justitsministeriet og i straffelovrådet, at nævningesagerne skulle afskaffes på dette punkt. Så er det jo meget bekvemt, at man lige pludselig kan støtte Jytte Thorbek i lige præcis det krav.

Ministeren sagde, at dette ikke var et angreb på nævningeinstitutionen. Jeg må igen konstatere, at de sager, man nu unddrager nævningebehandlingen, hidtil har udgjort godt 60 pct. af nævningesagerne. Tilbage bliver kun det lille hjørne, som man vil bedømme efter 10 års rammen.

Ministeren var inde på noget, han kaldte citatfusk. Det drejer sig om, hvad der var hensigten eller, som ministeren sagde, de historiske intentioner med nævningeinstitutionen. Ministeren har selv lagt op til, har selv udfordret til, en smule diskussion om de historiske intentioner. Når man taler om de historiske intentioner, taler man ikke om de seneste grundlovsforudsætninger, som jo i øvrigt ikke er ændret på det punkt, så taler man om de historiske intentioner i den situation, da nævningeinstitutionen blev oprettet efter et folkeligt politisk krav.

Det er ministeren selv, der har lagt ud og udfordret til, at de ting overhovedet blev en smule debatteret. Ministeren udlagde de historiske intentioner med ord som, at nævningesagerne kun skulle omfatte – og så kom der disse enorme indskrænkninger med, at det var de aller-allergroveste forbrydelser og kun de allerhøjeste strafferammer, og jeg ved ikke hvad.

Når ministeren nu begynder at tale om citatfusk, bliver vi nødt til at få det på det rene, at det, ministeren dér har henvist til, jo ikke er de historiske intentioner. Det fremgik meget klart, da vi havde et samråd i retsudvalget, at det var straffelovrådets udlægning. Det var citater fra straffelovrådet og ikke fra forfatningskommissionen. Det måtte ministe-

[Nathalie Lind]

sager«, tænker jeg naturligvis på sager, der er belagt med en straf af f.eks. bøde eller hæfte, eller hvilken parallel straffeform man har haft dengang, og når jeg tog det frem, er det, fordi ministeren siger og altså citerer fra betænkningen, at de fleste kriminelle sager også fremdeles vil blive påkendt uden nævningers medvirken. Ja, det er jo en selvfølge, hvis der i kriminelle sager er inkluderet det, jeg i dag ville kalde politisager, og det var det, jeg spurgte om.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

I straffelovrådets betænkning om voldtægt, røveri og brandstiftelse, bilag 98 til retsudvalget på s. 13, skriver man:

»Det var retsplejerådets opfattelse, at man burde begrænse antallet af de straffesager, som skal undergives nævningebehandling. Rådet fremhævede for det første, at behandlingen ved nævningeting er særdeles tidkrævende. Den bør derfor begrænses.«

Det, vi her ser, er i realiteten, at man siger: disse nævningesager er tidkrævende og bekostelige, derfor bør de ikke finde sted; det er en opfattelse, som findes i juristkredse. Spørgsmålet er imidlertid, om man kan gå ud fra det synspunkt, at blot fordi de er tidkrævende eller bekostelige, bør det ikke være nævningesager. Kan retsbevidstheden holde til det? Det mener vi ikke i fremskridtspartiet, og derfor har vi måttet stille disse ændringsforslag.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Det er klart, at hvis nævningesager hverken havde været tidkrævende eller bekostelige, kunne vi godt have brugt dem i langt større omfang, hvis der havde været et almindeligt ønske om det. Men når de er tidkrævende, når de er bekostelige, og når de forlænger berømmelsestiden både for de nævningesager, vi fortsat skal have, og for alle andre sager i landsretterne, så må vi overveje, om det er rimeligt at bruge nævningebehandling inden for områder, hvor udviklingen har været sådan, at nævningebehandling ikke længere er rimelig. Det er en sådan overvejelse, straffelovrådet har foretaget, og den overvejelse er jeg enig i.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 24 stemte for, 88 imod; 50 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 2.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Forhandling

Ninn-Hansen (KF):

Inden vi afgør denne sag endeligt, vil jeg gerne rette en tak til de medlemmer, der igennem deres arbejde har prøvet at undgå en lovgivning, som vi ikke kan være bekendt, og som vil få nogle virkninger, som jeg heller ikke tror at de, der indstiller lovforslaget til vedtagelse, har gjort sig ganske klart.

Fru Nathalie Lind, hr. Hagen Hagensen og hr. Wilhelm har ihærdigt arbejdet for, at vi undgår denne situation. Jeg håber ikke, deres arbejde har været forgæves, selv om de måske lider nederlag i dag; der kan komme en dag efter denne.

Hvorfor er det så, at folketinget ikke kan være denne lovgivning bekendt? Det skyldes to ting. Den ene er, at en gennemførelse af dette lovforslag er en opfordring til landets domstole om at behandle nogle af de værste kriminelle handlinger mildere. Jeg synes, det er urimeligt i forhold til dem, der på grund af røveri, voldtægt og brandstiftelse er kommet ud for lidelser, altså de forurettede, at man gennem halvering af maksimumstraffen er med til at sige til landets domstole: folketinget mener, at man skal behandle dette mildere.

Jeg ved godt, nogle vil sige: det er ikke meningen. Men sådan har det altid været. Når man herinde sætter maksimum op eller ned, så er det en opfordring til domstolene. Jeg har hørt mange debatter her i tinget om narkotikaforbrydelser, hvor det er blevet fremhævet, at man ved at sætte maksimumstraffen op har tilkendegivet over for dom-

[Ninn-Hansen]

stolene, at de skal handle hårdere over for narkotikaforbrydelser.

Når man så sætter maksimum ned – halverer det – må det selvfølgelig få den modsatte virkning for disse kriminelle handlinger, som er farlige, som kan være livsfarlige, og hvor man bør tage vidtgående hensyn til dem, der er ofre for forbrydelserne. Det forstår jeg ikke at et flertal i Folketinget kan medvirke til.

Det andet formål med denne lovgivning – og det er jo klart fremgået af den debat, vi lige har haft – er at sige, at man vil have færre nævningesager. Ja men hvorfor? Justitsministeren har lige stået her og sagt noget om, at de er tidkrævende, og at der også kan gå for lang tid, inden de kommer for. Det vil jeg bestride. Det er et spørgsmål om administration, og det må selvfølgelig ses i forhold til, hvor lang tid det tager med appelsager, for her er ikke nogen appelmulighed med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt de pågældende skal straffes eller ej.

Men hvad er det egentlig, man vil med denne lovgivning? For det, man gør, er jo at så mistillid til almindelige menneskers bedømmelsesmulighed vedrørende strafbare handlinger. Man siger: almindelige mennesker her i landet er ikke i stand til selvstændigt, i det omfang de har været det tidligere, at bedømme straffesager. Men det er noget, almindelige mennesker altid har deltaget i her i landet. Hvorfor så vise denne mistillid, som man gør?

Jeg forstår ikke, at de partier, der endda kalder sig folkepartier, kan gå ind for et så ufolkeligt forslag. Med socialdemokratiets og det radikale venstres fortid er det mig uforståeligt, at man viser denne mistillid til almindelige menneskers dømmekraft. Der var engang, da socialdemokratiet sang »Danmark for folket«. Nu er det åbenbart blevet »Danmark for specialister«, og det beklager jeg.

Ebba Strange (SF):

Hvordan virkningen af denne lovgivning bliver, vil jo vise sig, når lovforslaget er blevet vedtaget og loven er trådt i kraft og har virket et stykke tid.

Hr. Ninn-Hansen mener, den vil få den klare virkning, at der vil blive afsagt mildere domme. Det mener justitsministeren ikke;

han mener, det er en ajourføring af den domspraksis, vi har i øjeblikket.

Jeg skal på SFs vegne sige, at vi ikke vil have noget imod, hvis det fører til en nedsettelse af straffene. Vi tror det sådan set ikke, men lad det nu komme an på en prøve i praksis, når lovforslaget er trådt i kraft.

Jeg synes, det er vigtigt, at dette lovforslag kommer igennem i dag. Jeg synes, det er vigtigt, fordi det betyder den præcisering, den klargøring, at når en kvinde har været udsat for voldtægt, så har hun været udsat for voldtægt, og så skal det ikke kaldes noget andet, for at man kan komme til at behandle sagen på en anden måde.

Det er den konsekvens, som jeg håber dette lovforslag får, og derfor er jeg glad for, at det bliver vedtaget i dag. Jeg synes, vi har trængt til en præcisering og en klargøring på dette område, og jeg synes, det er godt, vi får den.

Der er blevet talt meget om nævningeting og det folkelige element i forbindelse med dette forslags behandling. Det er klart, at det er vigtigt, og det er rigtigt, at det er blevet gjort.

Jeg har lyst til at sige noget i anledning af den diskussion, der har været mellem hr. Wilhjelms og justitsministeren. Jeg sætter ikke spørgsmålstegn ved hr. Wilhjelmstatistikker – de er sikkert rigtige; det er der ingen grund til at betvivle – men man skal være opmærksom på, at de år, som statistikkerne henviser til, var år, hvor vi ikke havde nogen domsmandsretter, hvor det eneste folkelige element, vi havde i strafferetsplejen, var nævningetinget.

Når vi skal behandle hele spørgsmålet om det læge element og prøve på at styrke det – og det skal vi – så synes jeg, det er vigtigt, at vi vurderer nævningetinget i sammenhæng med domsmandsretterne og tager en grundig vurdering af, hvad det egentlig er for områder, vi vil have beholdt nævningeting, og hvor det er, vi mener domsmandsretter skal fungere, og på hvilken måde domsmandsretter skal fungere, for man kunne jo også tænke sig, de fungerede på en anden måde, end de gør i dag.

Jeg ønsker ikke at blive taget til indtægt for, at jeg har mistillid til almindelige menneskers mulighed for at bedømme straffesager, men jeg er tilfreds med, at den væsentlige del af voldtægtssagerne bliver fritaget for

[Ebba Strange]

nævningebehandling, fordi jeg fra mange henvendelser ved, at nævningebehandlingen har forekommet urimeligt ubehagelig for voldtægts ofre, og det er bl. a. dem, vi har haft i tankerne, når vi har støttet dette lovforslag.

Nathalie Lind (V):

Fru Ebba Stranges bemærkninger føler jeg nødvendiggør, at jeg siger et par ord. Fru Ebba Strange siger, at det er de efter hendes opfattelse forbedrede regler om bedømmelse af voldtægtsager, der gør, at SF vil stemme for dette forslag. Ja men der har jo ikke ét eneste øjeblik lige fra første behandling af forslaget været nogen – i hvert fald ikke fra mit partis side – der ikke har tilsluttet sig, at vi fik en ændret affattelse af § 216 og § 217 indbyrdes, så det er ikke et argument, der holder.

Fru Ebba Strange fokuserer stærkt på, at man har hævdet, det er ubehageligt for ofre for voldtægt at være igennem en nævningsbehandling i modsætning til en domsmandssag. Det står også i betænkningen, og vi har forhandlet om det og sagt, at der kun er én behandling her. Det blev jo også sagt for lidt siden af hr. Ninn-Hansen i hans udmærkede indlæg.

Men det, jeg vil tage frem, er, at hvis det specielt var hensynet til ofre for voldtægt, der efter fru Ebba Stranges mening nødvendiggjorde, at de sager blev unddraget fra nævningebehandling, så gælder de samme argumenter jo slet ikke, når det drejer sig om røveri og brandstiftelse. Der har jo heller ikke været nogen åbning dér. SF har som regeringen fulgt princippet, som ministeren også var inde på, nemlig at der ikke var noget særligt, der talte imod det, og at man derfor nok burde foretrække hurtigere og enkle sagsbehandling og vælge at gå over til en domsmandsbehandling, efter at strafferammerne var nedsat.

Jeg vil gerne stærkt have sagt, at det argument, at straffereglerne indholdsmæssigt er bedre for voldtægts ofre, har der ingen uenighed været om; det vil fru Ebba Strange også kunne slå op og se er sagt meget stærkt lige fra første behandling.

Hagen Hagensen (KF):

Det er også fru Ebba Stranges bemærkning, der kalder mig frem, for det skal slås fast og i hvert fald være noget af det sidste, der siges i denne forbindelse, at vi har tilkendegivet tilfredshed med, at voldtægtsbestemmelsen, som den er udformet nu i § 216, netop bliver gjort klar. Vi har ligesom fru Ebba Strange sagt, det var rimeligt, at man fik en klar bestemmelse: voldtægt er voldtægt. Men vi forstår ikke, at den omstændighed, at man klargør begrebet, skal have den følge, at man knækker strafferammerne og derved undergiver en hel del af sagerne – måske de fleste – en ændret behandlingsmåde.

Jeg synes ikke, der er grund til at sige andet, end at ofrene for disse alvorlige forbrydelser har krav på, at man behandler sagerne ens, og har krav på at få den beskyttelse, der ligger i, at de kun skal afgive forklaring én gang, nemlig når beviset skal bedømmes. Man vil slæbe dem igennem retten én gang til med alt det ubehag, der kan følge deraf, idet jo langt de fleste sager eller i hvert fald ganske mange af dem vil blive anket, og så skal man til det igen.

Det er dels det, vi har ønsket at undgå, dels naturligvis, at vi ikke på nogen måde ved at tillade knækkede strafferammer ville være med til at markere, at der her kunne være tale om at sætte strafniveaet ned. Tværtimod: i en periode, hvor grove tilfælde af vold og røveri og alt, hvad dertil hører, desværre er i stigning, finder vi det særdeles betænkeligt, at man overhovedet på nogen måde fra dette tings side er med til at markere noget, der kan opfattes i retning af, at strafniveaet nu skal sænkes. Det vil fru Ebba Strange gerne, men hun vil se på, hvad der kommer ud heraf.

Jeg er bange for, at folkettingen ved at vedtage dette forslag klart markerer, at man mener, disse alvorlige forbrydelser nu skal behandles på en mildere måde. Det er sagt så klart af hr. Ninn-Hansen, at jeg ikke skal sige mere herom nu.

Jeg finder, at man ikke tager tilstrækkeligt hensyn til ofre, og at man heller ikke i tilstrækkeligt omfang tager det hensyn, man burde tage, nemlig til lægmandselementets medvirken i vor strafferetspleje, og det er noget ganske afgørende.

Wilhelm (VS):

[Wilhelm]

Forst en bemærkning i anledning af fru Ebba Stranges påstand om, at de opgørelser, jeg har nævnt, ikke kan bruges, idet de er fra tiden før domsmandsinstitutionen. Det er urigtigt; det er ganske enkelt en fejl. De opgørelser dækker 1920'erne og 1930'erne, men de dækker også 1940'erne, 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne. Domsmandsinstitutionen blev indført i 1937, og tæt op imod 2 pct. af statsadvokatsagerne var stadig væk nævningesager, efter at domsmandsinstitutionen blev indført. Den blev nemlig indført som en afværgemanøvre imod kravet om en udvidelse af nævningeinstitutionen. Man kan altså udmærket drage den sammenligning, jeg har gjort, for det er optællinger, der vedrører hele perioden.

Så kan man sige, at procentandelen ikke er relevant, som ministeren siger. Det er den måske ikke, men hvis man taler om de vigtigere strafferetssager, hvad er det så for nogle? Nu bringer man det ned på 2 promille af statsadvokatsagerne. Ministeren har utvivlsomt ret i, at der er andre vigtige strafferetssager, som efter de hidtidige regler ikke har været nævningebehandlet, men man har jo ikke samtidig fremsat ønske om, at nogle af disse så kom ind under denne behandlingsform. Det er stadig væk blandt de vigtigere strafferetssager, det, vi har her, også selv om man benytter de udtryk, ministeren har citeret fra straffelovrådet, om de groveste forbrydelser osv., for straffelovrådet skriver jo også i en parentes bagefter – og her kan man virkelig tale om citatfusk, når man ikke tager det med – »voldtægt, roveri«. Det er stadig væk blandt de vigtigere strafferetssager.

Så vidt jeg har opfattet situationen i retsudvalget og blandt partierne, forholder det sig sådan, at hvis regeringen kun havde villet indføre de egentlige kvindepolitiske krav i forbindelse med voldtægt, gående ud på, at voldtægtsbegrebet blev præciseret, at der kom en skarp adskillelse mellem § 216 og 217, at samlejeligende overgreb blev sidestillet med almindelig voldtægt, og at overgreb mod personer af samme køn også kom ind under den samme behandling, så havde der været fuldstændig enighed i dette ting om de ting. Det er de gode ting, der er i forslaget; det er de væsentlige ting, der er i forslaget; det er de forbedringer, der er i forslaget.

Så er der nogle, der ikke har kunnet lide de ændrede strafferammer. Jeg kan sige for vores vedkommende, at vi ligesom SF gerne så, at det faktisk førte til nedsatte straffe. Jeg tror det egentlig ikke. Jeg tror, ministeren har ret i, at det ikke får nogen betydning, men at det kun er en ajourføring af den praksis, der allerede har udviklet sig.

Men hvad er så motivet for at brække paragrafferne? Det er alene at komme af med nævningeinstitutionen. Det måtte man vide var kontroversielt. Jeg synes ikke, nogen skal have lov til at monopolisere de rigtige ting, der er i dette forslag: præciseringen af voldtægtsbegrebet og det, jeg remsede op for, for det er vi, så vidt jeg har kunnet se, enige om alle sammen for en gangs skyld. Det er de rigtige, de gode og de progressive ting, der er i dette forslag. Alle de andre ting kan vi være uenige om, men ministeren har absolut villet blande dem sammen, og derfor får han dette her til at tage sig ud som en dyb splittelse om en reform for denne del af straffeloven.

Det er kedeligt; det havde været unødvendigt, hvis man havde delt det op, men det er altså den måde, regeringen har valgt at følge straffelovrådet på, der gør, at det nu ser ud, som om der er nogle, der ikke går ind for forbedringerne i forslaget. Forbedringerne er uomtvistelige, men dem har der bemærkelsesværdigt nok også været fuldstændig enighed om.

Justitsministeren (Ole Espersen):

Nu er hr. Ninn-Hansen jo en erfaren procedor, så vidt jeg ved også for nævningeting, men det er mit håb, at hr. Ninn-Hansen, når han procederer for nævningeting, gør det på en mere udtømmende, afbalanceret og rimelig måde end det, vi oplevede for et øjeblik siden.

Der blev fremsat urigtige påstande og påstande, som i høj grad krævede et supplement. Når hr. Ninn-Hansen f. eks. påstår, at vi ikke kan være det bekendt, vi gør her, er det i virkeligheden en insinuation om, at straffelovrådet som helhed og stort set samtlige horte instanser i denne sag handler ud fra rent økonomiske eller politiske bekvemmelighedshensyn, at de ikke på en rimelig måde har afvejet, hvad retssikkerhed tilsiger, og hvad retssikkerhed ikke tilsiger. Derfor er

Den næste sag på dagsordenen var:

12) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Lokalnævnenes behandling af klagesager m. v.).

(Lovforslag nr. L 133. Fremsat 27/1 81. Første behandling 13/2 81. Betænkning 19/5 81).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Jytte Hilden (S):

Jeg skal ganske kort gøre rede for socialdemokratiets holdning til de stillede ændringsforslag. Vi synes, at ministerens ændringsforslag er en klar forbedring af det oprindelige lovforslag. Det drejer sig om, at advokater nu kommer med i lokalnævnene, når der behandles klager, og det drejer sig om en specificering af ordet »kommune« i det, der oprindeligt hed punkt 3. Vi synes også, det er godt, at der har været en diskussion om lokalnævnenes funktion, og vi håber, at denne debat må fortsætte.

Jeg har en enkelt kommentar til det af SF stillede ændringsforslag, der drejer sig om en bisidder ved behandling af klagesagerne. Jeg sagde allerede under førstebehandlingen, at vi fandt, at de bemærkninger, der er til lovforslaget angående disse klager, i høj grad er gode, og vi finder, at de i vidt omfang imødekommer de ting, som SF ønsker.

Der står, at »klagerne i alle tilfælde får tilbud om ved personligt fremmøde for lokalnævnets formand eller sekretær at redegøre for deres syn på sagen.«

Med disse bemærkninger vil jeg anbefale, at man siger ja til de af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Nathalie Lind (V):

Som det fremgår af den udarbejdede betænkning, har lovforslaget undergået væsentlige ændringer siden sin fremsættelse.

Ændringsforslag nr. 1, stillet af ministeren og gående ud på, at politiet bevarer stemmeret i udvalget, indebærer endvidere, at klageren får mulighed for at få en beskikket advokat til at følge sagen og bistå sig. Det er et ændringsforslag, vi betragter som en forbedring, og det kan vi tilslutte os.

Det helt kontroversielle er jo spørgsmålet om udformningen af lovforslagets nr. 3. Der er i betænkningen forskellige ændringsforslag, dels fra ministeren og dels fra fremskridtspartiet.

Jeg kan om disse ændringsforslag sige, at de selvfølgelig er bedre end selve lovforslagets tekst, idet det her hed, at der altid skal foretages en undersøgelse, når fjernelsen af personer, der har nægtet at forlade en fast ejendom, er begæret af en kommune i politikredsen. Men jeg vil gerne føje til, at ingen af dem efter vores opfattelse er tilfredsstillende.

Jeg mener, det er rigtigt, som samtlige politiets organisationer, der har haft foretræde for retsudvalget, har gjort opmærksom på, at en politiforretning på forhånd, hvis vi vedtager en sådan bestemmelse, er karakteriseret som en politisk inspireret aktion, uagtet bestemmelsen om, at der skal foretages noget, er truffet ud fra retlige og politimæssige overvejelser af politiledelsen.

Man kan somme tider få den opfattelse, at en kommune blot kunne sige til politiet: nu foretager I den eller den handling! Det er jo ikke tilfældet. Forholdet er som bekendt dette, at politiet handler på eget ansvar og selv skønner og vurderer under ansvar over for justitsministeren.

Jeg synes, det ændringsforslag, ministeren har stillet, minder lidt om taskenspillerkunst. Man siger: ja, vi bruger bestemmelsen til at trække noget op af den ene lomme; hvis det er borgmesteren selv, et udvalg, et udvalgsmedlem eller et magistratsmedlem, skal der altid foretages en undersøgelse, men hvis borgmesteren eller en anden politisk ansvarlig siger: nej, vi vil da ikke genere politiet, vi lader en embedsmand udføre det – der har i udvalget været nævnt stadsgartneren eller bygningsinspektøren – eller hvem der kan være tale om, ja, så er det klart, der ikke skal foretages en sådan undersøgelse.

[Justitsministeren]

det ikke rimeligt at sige, at folketingets flertal, hvis de stemmer for det, der foreligger nu, ikke kan være bekendt at gøre, hvad de gør.

Hr. Ninn-Hansen nævnte gentagne gange, at der her var tale om at sætte maksimum ned. Det passer jo ikke. Det blev sagt i relation bl. a. til voldtægts ofre, men der er ingen nedsættelse af maksimum i voldtægtsdommene; det er dem, vi har talt om først og fremmest. Der er ingen nedsættelse, når det drejer sig om brandstiftelse. Der er en nedsættelse fra 16 år til 10 år, når det drejer sig om røveri, men også dér gælder det, at man i grove gentagelsestilfælde fortsat kan gå op til 15 år.

Derfor er der ikke her tale om en generel nedsættelse af strafmaksimum, således som det blev hævdet. Havde der været tale om det, ville jeg have været enig i betragtningen om, at det havde været et vink til domstolene om at se mildere på disse sager. Men behandlingen og den eventuelle vedtagelse af de nye regler om voldtægt og brandstiftelse kan under ingen omstændigheder af domstolene tages som et vink om, at folketingets flertal ønsker en nedsættelse.

Når man under en vis tvivl har valgt også at sætte strafferammen ned for så vidt angår røveri, var det, fordi man fra straffelovrådets side følte, at det vel egentlig er lidt mærkeligt, at man har en betydelig højere straf for røveri, end man har for voldtægt, som vi vel er mange der synes er nok så alvorlig. Jeg har været åben i retsudvalget for at hæve dette maksimum fra 10 år, men der har ikke været nogen interesse.

Det fremgår klart af forarbejderne til det, vi står over for nu, at folketingets flertal, hvis dette vedtages, ikke ønsker nogen lompelse af straffen for voldtægt og brandstiftelse. Og efter de regler og den praksis, der gælder for fortolkning, er der al mulig grund til at tro, at dette vil blive respekteret af domstolene.

Må jeg endelig sige, at forslaget ikke er udtryk for, at vi nærer mistillid til almindelige menneskers dommeevne – naturligvis ikke. Der er tale om, at vi ønsker at bruge almindelige menneskers dommeevne, i det omfang det er rimeligt inden for retsplejen, og jeg vil tro, at det i fremtiden vil være noget mere rimeligt at bruge den i langt flere sager – men i form af domsmænd – end vi gør i øjeblikket, således at der bliver tale om, at også andre forbrydelseskategorier end dem,

vi har nu, bliver afgjort under medvirken af lægmænd, hvis dommeevne vi naturligvis i vores parti også sætter højt.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Til justitsministeren skal jeg blot vedrørende selve ændringen sige, at røveri, voldtægt og brandstiftelse tidligere havde en strafferamme på op til 10 år eller derover. Efter lovforslaget nu er de 10 år erstattet med 6 år; i undtagelsestilfælde kan der blive tale om at gå højere. Det er situationen, og derfor er det en nedsættelse for de almindelige kategorier, og det er jo også fremgået af alle de forhandlinger, der har været.

Jeg mener fortsat ikke, at dette ting kan være bekendt at gennemføre en lovgivning af denne art – af de grunde, jeg nævnte. Det er ikke noget angreb på straffelovrådet, hvor specialisterne sidder, og de må komme med deres forslag. Men dette ting har en ganske anden opgave, nemlig at vurdere, hvordan vi vil bedømme strafbare handlinger lovgivningsmæssigt, hvordan vi vil bedømme almindelige menneskers ret til og evne til at afgøre sager selv.

Justitsministeren kan ikke klare sig med at sige: ja men vi vil have nogle flere domsmandssager. Det er ikke lægmændene, der dér afgør sagen alene; de gør det sammen med specialisten og under hans vejledning. Når det derimod drejer sig om nævningesager, er det de almindelige mennesker alene, der har mulighed for, ret til og pligt til at domme ud fra deres retsopfattelse. Det er det, man vil indskrænke fra regeringens side. Det er det, jeg beklager, og det er det, jeg mener vi ikke kan være bekendt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 112 stemmer mod 42; 6 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.